

Europees beleid kampt met tegenstrijdigheden

KBC over de knie van Europa

KBC moet van Europa afslanken. Een verrassing mag dat niet zijn, want de spelregels voor banken die staatssteun gekregen hebben, zijn duidelijk. Toch kunnen er vraagtekens geplaatst worden achter dit Europese beleid. Door Daan Killemaes

"Het is niet eerlijk", zegt een betrokkene dicht bij het dossier. "BNP Paribas heeft net als wij ook staatssteun gekregen, maar BNP Paribas mocht wel op het overnamepad, terwijl wij moeten afslanken. Het resultaat is dat we op de Belgische markt vanuit een verzwakte positie moeten opboksen tegen grote groepen. Wat als Société Générale straks Dexia overneemt? Europa wil na de staatssteun

de eerlijke concurrentie herstellen in de banksector, maar zijn beleid werkt soms concurrentievervalsend."

De druiven smaken zuur, maar KBC ontsnapt niet aan een ingrijpende herstructurering. Een verrassing mag dat niet zijn, want dat zijn de Europese spelregels. Europa keurde de staatssteun (tot driemaal toe) aan KBC eind juni voorwaardelijk goed voor een periode van zes maanden. België

(en KBC) kregen drie maanden om een plan in te dienen dat de concurrentievervalsende werking van die staatssteun ongedaan moet maken. Dexia zit in hetzelfde bootje en diende in de zomer zijn plan in. Ondertussen kondigde het aan dat het met Société Générale onderhandelt over de verkoop van zijn belang van 20 procent in Crédit du Nord.

Europa neemt de dossiers van Dexia en

KBC deze maand onder de loep. Ze willen tegen eind dit jaar weten waar ze aan toe zijn.

Staatssteun. Op het Directoraat-generaal Mededinging van Europees commissaris Neelie Kroes draaien de juristen wit weg bij het woord alleen al. Het is een vloek in de kerk van de Europese eenheidsmarkt, gebouwd op het principe van de eerlijke concurrentie. Staatssteun verstoort de concurrentie tussen de lidstaten (er is ook een gevaar op een subsidieveldloop tussen de lidstaten) en tussen de banken. De steun moet daarom tijdelijk, evenredig en marktconform zijn, wat betekent dat banken een pittige prijs moeten betalen voor de overheidssteun.

De dringende bluswerken in de banksector zijn voorbij, en dus kan Europa werk maken van een banksector die zonder staatssteun én levensvatbaar is, én de economie voldoende van kredieten kan voorzien. "De mededingingsregels bleven dode letter in het heetst van de bankencrisis,

maar sinds enkele maanden wil de Commissie opnieuw de puntjes op de i zetten", zegt Karel Lannoo, directeur van de denktank CEPS.

Verkoop als boetedoening

Banken als KBC en Dexia moeten daarom met een plan op de proppen komen dat aantoonbaar dat ze de crisis kunnen overleven en dat ze op langere termijn levensvatbaar zijn zonder staatssteun. Dat is de enige manier om op termijn opnieuw gezonde concurrentie in een gezonde Europese banksector te slijpen. Maar daarmee is de kous niet af. Europa eist ook boetedoening in de vorm van het verkleinen van de balans en het afstoten van activiteiten. "Dat was ten tijde van de staalcrisis al zo. Wie staatssteun krijgt, moet achteraf als straf de capaciteit verminderen", zegt professor-emeritus Theo Peeters (KU Leuven).

De Duitse Commerzbank moest haar balanstotaal al met liefst 40 procent verminderen.

Voor KBC zal het wellicht zo'n vaart niet lopen. Pro KBC pleit een onderliggend gezond businessmodel, én vooral het feit dat de bank toch wel flink betaalt voor de staatssteun. Hoe hoger de kostprijs, hoe minder maatregelen tegen concurrentievervalsing nodig zijn, omdat een hoge kostprijs al een straf is die de slagkracht van de betrokken bank aan banden legt, en dus de verstoring van de mededinging beperkt.

Toch bestaat de kans dat KBC met pijn in het hart afscheid moet nemen van dochterondernemingen zoals de spaarbank Centea, al is het voor KBC niet altijd even gemakkelijk om een kantorennet en een agentennet (waarmee Centea werkt) op elkaar af te stemmen. Want de boetedoening impliceert ook de verkoop van activa op de thuismarkt, precies om de concurrentie op de thuismarkt aan te wakkeren — als straf kan dat tellen. Als Centea moet worden verkocht, liggen buitenlandse banken in koppositie. "Wie wint bij verplichte desinvesteringen? De grote banken uit de grote landen, zij hebben genoeg middelen", zegt Karel Lannoo.

Maar het kan nog erger. De banken moeten Europa ook alternatieve scenario's voorstellen, zoals het opsplitsen of het laten overnemen van de bank, zodat Europa kan nagaan of deze oplossingen niet beter zijn voor de mededinging. Hoeft het gezegd dat KBC weinig zin heeft in dergelijke drastische ingrepen? In de wandelgangen valt te horen dat KBC de onderhandelingen met Europa verstandig aanpakt door de spelregels te aanvaarden, en door in een omvangrijk plan mee te gaan met de verzuchtingen van Europa. Die aanpak moet niet alleen snel duidelijkheid opleveren, maar ook goodwill bij Europa, en die goodwill moet de schade beperken. "We bieden Europa een menu van maatregelen aan, maar niet alles zal op tafel komen", zegt een betrokkene. En als KBC kan aantonen dat een volledige verkoop van zijn tweede thuismarkt in Centraal- en Oost-Europa de bank-verzekeraar te zeer zou verzwakken, zal Europa daar oren naar hebben.

De industriële nonsens van Europa

Er is kritiek op het Europese mededingingsbeleid; het zou te veel uitgestippeld worden door juristen. "De juridische moti-

vatie om Centea te verkopen kan kloppen als een bus, maar de economische logica is ver te zoeken. Het is industriële nonsens om KBC en Centea uit elkaar te halen. Er is een tegenstelling tussen de juridische en de economische kijk op de zaak. Het juridische weegt vaak zwaar in de mededingingszaken", zegt een insider.

Dat de focus van het beleid van Neelie Kroes nu ook ligt op het afbouwen van de kapitaalsteun door de overheden, botst ook op het beleid elders in de Europese Commissie om de kredietverlening aan de Europese economie op peil te houden via voldoende of zelfs beter gekapitaliseerde

Europa vraagt de banken tegelijk om kapitaal op en af te bouwen.

banken. Europa vraagt de banken dus tegelijk om kapitaal op en af te bouwen. "Intern botert het niet in de Commissie. Kroes haart op haar dossiers, terwijl het economische beleid het belang van de steun aan de banken onderstreept", zegt Karel Lannoo.

De hoofdkantoren van de banken houden ook hun hart vast of de juristen van Neelie Kroes voldoende rekening houden met de moeilijke marktomstandigheden als ze banken verplichten om activa te verkopen. Het voorbeeld bij uitstek is wat Fortis overkwam. In het kader van de overname van ABN Amro moest Fortis vorig jaar van de Europese Commissie een aantal activa op de Nederlandse markt tegen weggeefprijzen verkopen, wat Fortis met serieuze minwaarden en kapitaalverlies opzadelde op een moment dat de situatie al heel netelig was. Deze verplichte verkoop bleek uiteindelijk een van de nagels aan de doodskest van Fortis. De banken hopen daarom dat ze voldoende tijd krijgen van Europa als ze activa moeten verkopen. "Activa met minwaarden verkopen, zou de banken verzwakken. Dat zou al te gek zijn", zegt een bankier. Europa zegt oog te hebben voor deze argumenten, maar plakt er een termijn op. Maximaal vijf jaar, wat op zich niet weinig is, krijgen de banken dus om orde op zaken te stellen en hun exitstrategie uit de staatssteun waar te maken. (1)